Selittävä huomautus, joka liittyy IPCEI-tiedonannon tarkistamista koskevaan julkiseen kuulemiseen

Tässä huomautuksessa täsmennetään IPCEI-tiedonannon tarkistamista koskevan ehdotuksen tavoitetta ja soveltamisalaa. IPCEI-tiedonanto on Euroopan yhteistä etua koskevia tärkeitä hankkeita edistävän valtiontuen sisämarkkinoille soveltuvuuden arviointiperusteista annettu komission tiedonanto. Huomautus liittyy IPCEI-tiedonantoa koskevasta tarkistusluonnoksesta järjestettävään julkiseen kuulemiseen, joka kestää 8 viikkoa.

Kansalaisia, järjestöjä, yrityksiä ja viranomaisia pyydetään esittämään näkemyksensä IPCEI-tiedonannon tarkistusta koskevasta komission ehdotuksesta. Kuulemisen lisäksi järjestetään jäsenvaltioiden kanssa kokous, jossa kerätään niiltä palautetta IPCEI-tiedonannon luonnoksesta.

Sidosryhmiä pyydetään esittämään huomautuksensa sähköisessä muodossa ja ilmoittamaan selvästi, jos niiden vastaus on luottamuksellinen. Tällöin vastauksesta olisi toimitettava myös ei-luottamuksellinen versio, joka voidaan julkaista kilpailun pääosaston verkkosivustolla. Yhteystiedot ovat julkisen kuulemisen verkkosivustolla.

1. Tausta

Euroopan yhteistä etua koskevat tärkeät hankkeet (IPCEI-hankkeet) voivat vaikuttaa merkittävästi unionin strategisten tavoitteiden saavuttamiseen erityisesti positiivisten heijastusvaikutustensa ansiosta. Euroopan yhteistä etua koskevat tärkeät hankkeet voivat tuoda unionissa yhteen jäsenvaltioita ja sidosryhmiä sellaisten merkittävien markkinoiden toimintapuutteiden tai järjestelmän toimintahäiriöiden voittamiseksi ja sellaisiin yhteiskunnallisiin haasteisiin vastaamiseksi, joita ei muuten voitaisi ratkaista.

Ensimmäisessä IPCEI-tiedonannossa[1], joka hyväksyttiin vuonna 2014, komissio esittää edellytykset, joiden täyttyessä Euroopan yhteistä etua koskevan tärkeän hankkeen edistämiseen myönnettävää tukea voidaan pitää perussopimuksen 107 artiklan 3 kohdan b alakohdan nojalla sisämarkkinoille soveltuvana.

Vuonna 2019 komissio käynnisti vuoden 2012 valtiontuen uudistuspaketin toimivuustarkastuksen[2] yhteydessä IPCEI-tiedonannon arvioinnin selvittääkseen, olivatko säännöt edelleen tarkoitukseensa sopivat. Tulokset osoittivat, että säännöt toimivat periaatteessa hyvin mutta että niihin on tehtävä seuraavaksi kaudeksi tiettyjä täsmämuutoksia.

Komission 11. joulukuuta 2019 julkaisemassa Euroopan vihreän kehityksen ohjelmaa koskevassa tiedonannossa hahmotellaan toimintapolitiikat, joiden avulla Euroopasta pyritään tekemään maailman ensimmäinen hiilineutraali maanosa vuoteen 2050 mennessä. Euroopan vihreän kehityksen ohjelman toteuttamiseksi tarvitaan toimia kaikilla aloilla.

Lisäksi 19. helmikuuta 2020 esiteltiin Euroopan digitaalistrategia, jonka tavoitteena on saada digitaalinen muutos toimimaan ihmisten ja yritysten hyväksi ja auttaa saavuttamaan ilmastoneutraalia Eurooppaa koskevat tavoitteet vuoteen 2050 mennessä.

[1] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=CELEX:52014XC0620(01)
[2] https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_19_182

Tämä kaksitahoinen siirtyminen vihreään ja digitaaliseen talouteen edellyttää myös nykyisten valtiontukisääntöjen yhdenmukaistamista.

IPCEI-tiedonannon voimassaolon on määrä päättyä vuoden 2021 lopussa[3]. Uusi IPCEI-tiedonanto on tarkoitus hyväksyä vuoden 2021 jälkipuoliskolla.

2. IPCEI-tiedonannon luonnostekstiin ehdotetut muutokset

IPCEI-tiedonannon tarkistus perustuu pitkälti sen arvioinnin yhteydessä saatuihin tuloksiin, näyttöön ja tietoihin, mukaan lukien kohdennettu kuuleminen ja julkinen kuuleminen kaikista toimivuustarkastuksen[4] kattamista säännöistä. Se perustuu myös kokemuksiin, jotka komissio on saanut tapauskäytännöstään, joka kattaa erityisesti kolme tutkimusta ja innovointia koskevaa IPCEI-päätöstä (yksi mikroelektroniikkaa koskeva päätös, joka hyväksyttiin joulukuussa 2018 sekä kaksi akkujen arvoketjua koskevaa päätöstä, jotka hyväksyttiin joulukuussa 2019 ja tammikuussa 2021). Lisäksi tiedonantoa on mukautettava uusien poliittisten painopisteiden, kuten vihreän kehityksen ohjelman ja digitaalistrategian huomioon ottamiseksi.

Arvioinnin tulosten perusteella IPCEI-tiedonantoa pidetään yleisesti tarkoituksenmukaisena. Se on erityisesti osoittautunut asianmukaiseksi välineeksi, jolla helpotetaan sellaisten merkittävien rajatylittävien, integroitujen ja yhteistyöhön perustuvien hankkeiden syntymistä strategisissa arvoketjuissa, joilla edistetään Euroopan yhteistä etua.

IPCEI-hankkeiden arvioinnissa käytetään aiempien alakohtaisten sääntöjen sijasta kohdennettua, kaikkiin aloihin sovellettavaa ohjeistusta. Näyttää siltä, että tällä tavoin on päästy tavoitteisiin, jotka ovat IPCEI-hankkeille myönnettävän valtiontuen tukikelpoisuutta ja sisämarkkinoille soveltuvuutta koskevien kriteereiden selkeyttäminen sekä komission arvioinnin ennakoitavuuden parantaminen.

IPCEI-tiedonannon luonnos on pääosin samanlainen kuin vuoden 2014 tiedonanto, mutta se sisältää seuraavat tarkistukset:

<u>IPCEI-hankkeiden avoimuus ja osallistavuus</u>

Näyttää siltä, että nykyiset tukikelpoisuusvaatimukset (esim. jäsenvaltioiden vähimmäismäärä, jotta hanke voidaan luokitella IPCEI-hankkeeksi) ja positiiviset indikaattorit (IPCEI-hankkeen avoimuus) eivät riitä varmistamaan, että IPCEI-hankesuunnittelu toteutetaan täysin avoimella ja osallistavalla tavalla.

Sen vuoksi vaikuttaa aiheelliselta lisätä osallistuvien jäsenvaltioiden vähimmäismäärää – kuitenkin niin, että osallistuvia jäsenvaltioita voi hankkeen luonteen perusteella olla vähemmän – ja vaatia, että kaikilla asiasta kiinnostuneilla jäsenvaltioilla on aito mahdollisuus osallistua kehitteillä olevaan IPCEI-hankkeeseen (ks. IPCEI-tiedonantoluonnoksen kohdat 17 ja 18).

<u>Pk-yritysten rooli</u>

Vaikka useita pk-yrityksiä on vuodesta 2014 alkaen osallistunut kolmeen tutkimusta, kehittämistä ja innovointia koskevaan integroituun IPCEI-hankkeeseen, IPCEI-tiedonannon säännöt eivät itsessään koske pk-yritysten erityistilannetta.

[3] https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_20_1247
[4] https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/2044-Fitness-check-of-2012-State-aid-modernisation-package-railways-guidelines-and-short-term-export-credit-insurance/public-consultation

Koska pk-yrityksillä on erityinen rooli EU:n taloudessa, on tärkeää, että ne voivat osallistua IPCEI-hankkeisiin ja hyötyä niistä. Koska pienemmät tukimäärät (joita myönnetään esimerkiksi pk-yrityksille) eivät todennäköisesti vääristä kilpailua kohtuuttomasti, on asianmukaista ottaa käyttöön suhteellisen arvioinnin periaate (ks. IPCEI-tiedonantoluonnoksen kohta 5).

Lisäksi on asianmukaista kannustaa IPCEI-hankkeisiin osallistuvia suuryrityksiä ottamaan kumppaneikseen eri jäsenvaltioiden pk-yrityksiä, jotta nämä voivat hyötyä entistä enemmän IPCEI-hankkeista (ks. IPCEI-tiedonantoluonnoksen kohdan 22 alakohta d).

EU:n prioriteettien ja strategioiden päivitys

Nykyisessä IPCEI-tiedonannossa ei oteta täysin huomioon EU-politiikkojen viimeaikaista kehitystä, esimerkiksi Euroopan vihreän kehityksen ohjelmaa, digitaalistrategiaa sekä teollisuus- ja pk-yritysstrategiaa.

Sen vuoksi katsotaan tarpeelliseksi lisätä viittaukset tärkeimpiin ajankohtaisiin aloitteisiin (ks. IPCEI-tiedonantoluonnoksen kohdat 4, 5 ja 15).

Lisäksi on asianmukaista mainita nimenomaisesti mahdollisuus arvioida IPCEI-tiedonannon puitteissa suuria rajatylittäviä terveys- tai digitaalialan hankkeita, joilla on suuri merkitys asianomaisten jäsenvaltioiden strategioiden kannalta (ks. IPCEI-tiedonantoluonnoksen kohta 26).

IPCEI-hankkeille myönnettävän tuen kielteisten vaikutusten ehkäiseminen ja tuen oikeasuhteisuuden varmistaminen

IPCEI-hankkeiden eurooppalaisen luonteen vahvistamiseksi ja johdonmukaisuuden varmistamiseksi EU:n koheesiopolitiikan kanssa on asianmukaista antaa määräyksiä, jotka koskevat toiminnan siirtämistä toiseen paikkaan (ks. IPCEI-tiedonantoluonnoksen kohta 49).

Sen varmistamiseksi, että tuki säilyy oikeasuhteisena silloin kun tuensaajat saavat tuetusta hankkeesta arvioitua enemmän nettotuloja, on asianmukaista antaa määräys, jonka mukaan komissio voi pyytää ottamaan käyttöön takaisinperintäjärjestelyn (ks. IPCEI-tiedonantoluonnoksen kohta 37). On myös aiheellista vaatia, että tuensaaja osallistuu hankkeeseen merkittävällä osarahoitusosuudella (ks. IPCEI-tiedonantoluonnoksen kohta 20).

Muut selvennykset ja päivitykset

Toimivuustarkastuksen osana toteutetuissa kuulemisissa ilmaistujen tarkennuspyyntöjen ja tapauskäytäntöjen huomioon ottamiseksi on aiheellista päivittää, tarkistaa tai jäsennellä uudelleen erityisesti seuraavia IPCEI-tiedonannon määräyksiä: integroidun hankkeen määritelmä (ks. IPCEI-tiedonantoluonnoksen kohta 13), markkinoiden toimintapuutteet, järjestelmän toimintahäiriöt tai yhteiskunnalliset haasteet (ks. IPCEI-tiedonantoluonnoksen kohta 16), ensimmäisen teollisen hyödyntämisen määritelmä (ks. IPCEI-tiedonantoluonnoksen kohta 25), vaihtoehtoisten skenaarioiden arviointi (ks. IPCEI-tiedonantoluonnoksen kohta 32), kumuloituminen (ks. IPCEI-tiedonantoluonnoksen kohta 36), avoimuus (ks. IPCEI-tiedonantoluonnoksen kohdat 50 ja 51).